

SIMONE VAN DER VLUGT

Nachtblauw

deel 1

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

De Rijk, maart 1654

Een week na de begrafenis voel ik nog steeds voornamelijk opluchting. Ik weet dat het niet goed te praten is, dat ik zou moeten rouwen, maar dat is onmogelijk.

Met mijn armen over elkaar geslagen kijk ik door het openstaande bovenste gedeelte van de deur naar buiten, naar de weilanden en akkers die de boerderij omringen, maar mijn blik is naar binnen gekeerd.

Het had natuurlijk nooit zover mogen komen. Achteraf gezien begrijp ik niet wat me bezielde die avond, een jaar geleden. Jarenlang heb ik Govert beschouwd als gewoon een van de mannen uit het dorp, niet iemand naar wie mijn speciale aandacht uitging. Eigenlijk dacht ik nooit aan hem. Niet dat hij geen aantrekkelijke man was, op een bepaalde manier was hij dat wel. Dat zag ik pas tijdens het dorpsfeest, toen hij me naar zich toe trok, de dansvloer op, dicht tegen zich aan. Ik had gedronken, natuurlijk had ik gedronken, maar niet zoveel dat ik me niet bewust was van zijn lichaam dicht bij het mijne, van zijn zware ademhaling en zijn

gespierde armen die me zo voorzichtig vasthielden.

Bij elke draai raakten onze heupen elkaar en verstevigde hij de greep waarmee hij me tussen de andere paren door laveerde. Het was een opwindend gevoel. Ik besepte dat hij verliefd op me was, dat zijn hinderlijke gestaar als ik hem tegenkwam, met die diep gefronste wenkbrauwen, geen uiting van misnoegen was geweest, maar van begeerte.

Voelde ik me geveleid door zijn aandacht? Had ik te veel jongemannen afgewezen in de hoop op wat beters, vreesde ik te zullen overschieten? Of was ik op dat moment ook verliefd?

Toen hij mijn hand stevig in de zijne nam en me mee naar buiten trok, naar een stil plekje in een boomgaard, protesteerde ik niet.

Govert was blij toen ik hem vertelde dat ik in verwachting was, en hij was van ganser harte bereid om met me te trouwen en een gezin te stichten. Als weduwnaar van tegen de veertig, niet onbemiddeld, was hij geen slechte partij, maar ook niet wat ik voor ogen had.

Niet dat er veel te kiezen was. Eén moment van onbezonnenheid tijdens de kermis, een moment van totale verstandsverbijstering zou

je kunnen zeggen, en mijn toekomst lag vast. Weg was de kans om ooit het dorp te verlaten en een ander leven te beginnen, weg waren mijn dromen.

Het ergste was dat ik me afvroeg wat ik die avond in hem gezien had. Wat het ook geweest was, de volgende ochtend was het verdwenen.

Een maand later trouwden we, zes weken later eindigde mijn zwangerschap in een vroeggeboorte. Het kindje, een jongen, kwam dood ter wereld. Dat is alweer een jaar geleden.

Nu ligt ook Govert in de koude, donkere aarde. De enige spiegel in huis hangt omgekeerd tegen de muur, de luiken zijn al een paar weken gesloten. Vandaag open ik ze weer. Vol genoeg laat ik het ochtendlicht naar binnen stromen. Het woonvertrek, dat dagenlang uitpilde van het bezoek, is vreemd stil. Mijn hele leven lang woon ik al in De Rijp, en de steun van familie, buren en vrienden is hartverwarmend. Alleen mijn schoonfamilie heeft het laten afweten. Waarschijnlijk hebben ze er moeite mee dat ik na één jaar huwelijk al Goverts bezittingen erf. Begrijpelijk, maar ik kan er ook niets aan doen. God weet dat ik die erfenis verdiend heb.

Ik laat mijn ogen door de kamer glijden, van de ronde tafel bij het raam naar de stookplaats en de door mij beschilderde meubelstukken. Zonlicht valt over de plavuizen vloer en brengt wat warmte. Niet veel, het is pas begin maart. De rook trekt naar boven, langs de balken waar worsten en spek aan hangen, en stijgt op naar de zolder, die nog halfvol ligt met wintervoorraad.

Het is vreemd om het huis voor mezelf te hebben, maar ik heb niet veel tijd om daarbij stil te staan. Er is werk te doen, en nu Govert er niet meer is nog meer dan anders.

Ook al heb ik een meid en een knecht in dienst, er blijft genoeg over. De dagen van de week zien er allemaal hetzelfde uit. Ik melk de koeien, voer de varkens en de kippen, werk in de moestuin, karn boter en maak kaas. De tijd die overblijft gebruik ik om kleding te wassen en te verstellen, om te spinnen en te weven, en heel soms om te schilderen.

Af en toe, als ik in het spiegelende oppervlak van een koperen ketel kijk, vang ik een glimp op van mijn moeder: het gevlochten haar weggestopt onder een wit mutsje. Ze is altijd bezig, altijd moe. Ik ben vijftientwintig, maar voel me even oud.

Nog even volhouden, denk ik terwijl ik naar de stal loop om de dieren te verzorgen. De rouwperiode duurt maar zes weken, die kunnen er nog wel bij.

Jacob, de knecht, is al begonnen met melken. Hij begroet me door even zijn kin te heffen. Bij wijze van antwoord knik ik hem toe.

‘Ik kan misschien bij Abram Groen aan de slag,’ zegt hij als ik op mijn krukje zit.

‘Dat is mooi.’

‘Alleen Jannetge heeft nog geen ander werk.’

‘Dat komt wel goed. Als het niet hier is, dan wel in Graft.’

We werken een tijdje zwijgend door. Mijn handen gaan snel, de melk spuit in de emmer.

‘Wanneer vertrekt u?’ vraagt Jacob dan.

‘Zodra de boel verkocht is. De veiling is volgende week.’ Jacob knikt. ‘Jannetge wil de karnton graag overnemen. Dan kan ze voor eigen gebruik boter maken.’

‘Dat gaat niet. Ik heb hem al aan mijn moeder beloofd.’

‘O. Dat is jammer.’ Jacob trekt de volle emmer onder de koe vandaan en komt overeind. Zoals hij daar staat lijkt hij iets te willen zeggen, en ik kijk hem vragend aan.

‘Nog even over de baas...’

‘Ja?’

‘Zijn broer strooit praatjes in het rond.’

Ik stop met melken. ‘Wat voor praatjes?’

Hij aarzelt.

‘Wat is er, Jacob?’ Mijn stem klinkt ongeduldig, iets te scherp.

‘Ik denk dat u dat wel weet,’ zegt hij en loopt weg.

Gisteren heb ik van de karnemelk hangop gemaakt. Vandaag, tussen de middag, smeer ik het lichtzure goedje dat is overgebleven op een stuk roggebrood. Jacob en Jannetje zitten ook aan tafel. Veel zeggen we niet, we zijn alle drie in gedachten verzonken.

Na de maaltijd laat ik het werk aan hen over. Ik trek een paar wijde overmuilen aan en loop de dijk op die naar De Rijk voert. De boerderij ligt aan de ringsloot van de Beemster, te midden van drassig laagland. Om bij de boerderij van mijn ouders te komen moet ik naar de andere kant van het dorp, en de kortste weg is erdoorheen. Via het Oosteinde loop ik de Rechtestraat in, waar de schamele bebouwing overgaat in grote woningen met groen of rood geverfde gevels. Dichter naar de dorpskern toe staan ook enkele stenen huizen met trapgevels,

alsof ze daar per ongeluk neergezet zijn.

Ik groet links en rechts bekenden, die aarzelend teruggroeten. Ontwijken ze me? Wordt er naar me gegluurd?

Eenmaal op de Kleine Dam, waar het gonst van bedrijvigheid bij het Waaggebouw, kan ik er niet omheen. Er worden nieuwsgierige blikken op me geworpen, achter mijn rug wordt gefluisterd. Een enkeling komt naar me toe, vraagt hoe het met me gaat en of het echt waar is dat ik wegga.

De Rijpers zijn trots op hun dorp, waar hun familie al generaties lang woont. Weggaan is ongehoord, bijna verraad. Maar de dorpingen hebben me altijd al een beetje apart gevonden, dus mijn plannen zouden hen niet moeten verbazen.

‘Dat ladekastje dat je zo mooi beschilderd hebt, doe je dat ook weg?’ Sybrigh, de opkoopter, kijkt me vol belangstelling aan. ‘Want dan wil ik het wel van je overnemen.’

‘Volgende week is de veiling,’ zeg ik en met een verontschuldigend glimlachje loop ik door.

Ik sla af, de smalle Kerkstraat in, en verlaat het dorp. In de verte is de boerderij van mijn ouders al zichtbaar. Ik loop een modderig pad op en versnel mijn pas.

‘Mart was hier net.’ Mijn moeder staat de melkvaten schoon te spoelen onder de pomp. In het harde winterlicht oogt haar gezicht schraal en oud, en als ze zich opricht grijpt ze naar haar rug. ‘Hij wilde jou spreken maar hij stond zo te schreeuwen dat ik hem heb weggestuurd.’

Ik pak een melkvat en zet het onder de pomp.

‘Hij had gehoord dat je wegging. Hij was razend, Catrijn.’

‘Waarom? Dat moet ik toch zelf weten.’

‘Ja, maar juist nu, zo kort na de begrafenis. Veel mensen vinden het vreemd. Waarom moet je zo nodig naar Alkmaar? Je hebt een boerderij, vee, alles is nu van jou. De mannen staan voor je in de rij. Neem nou Gerrit. Als jullie je bezittingen samenvoegen, zijn jullie rijk.’

‘Ik ga naar de stad.’

‘Om als huishoudster te gaan werken. Terwijl je hier helemaal vrij bent.’

Ik zucht. ‘We hebben dit gesprek al zo vaak gevoerd, moeder. Ik ben niet van plan om altijd huishoudster te blijven. Ik wil sparen, opnieuw trouwen en een leven in de stad opbouwen.’

‘Ja, dat heb je altijd gewild. Als klein meisje ging je al graag mee als we de kazen moesten wegbrengen. Ik heb nooit begrepen waarom,